

Terebess Ázsia E-Tár

[« katalógus](#)

[« vissza a Terebess Online nyitólapjára](#)

ARAB KÖZMONDÁSOK

Elektronikus kiadás: Terebess Ázsia E-Tár

Első a lakomán, utolsó a perpatvarban.

Árvák arcán tanulja ki mesterségét a borbély.

Ha meglátogatsz egy várost, ahol a borjút imádják, kaszálj füvet és etesd meg.

Ha egy rabszolga tevére száll, mindkét púpját meg akarja ülni.

Aki tevét szállásol el, magasabbra kell a kaput építenie.

Aki elhagy egy dolgot, tud nélküle élni.

Inkább a nyájasság, mint a kenyér.

Megkínzott megkínzottat nem tud vigasztalni.

Az ember akkor van biztonságban, mikor egyedül van.

Az anarchia egy éjszaka több kárt okoz, mint a zsarnokság száz év alatt.

Az orra hegyén van a dühe.

Egykor üllő volt, most kalapács.

Mikor a majom nem éri el kezével az érett banánt, azt mondja, savanyú.

Az arab értelme a szemében van.

Az arabok dolga legyen az araboké.

A lusta ember csillagjósna megy.

A fukarság tönkreteszi, amit a fukarság összegyűjt.

A kétfülű kosarat ketten kell vigyék.

Minden babszem megtalálja vak mérőjét.

Minden férfi mestere saját szakállának.

Bármit felnevel az ember, hasznára van, kivéve az embert, ha felneveli, gyökerestül tönkreteszi.

A születés a halál hírnöke.

Ne ócsárolj, ne dicsekedj, amíg nem múlt el másfél év.

Mikor valaki akar valamit, vak annak hibáit illetően.

Az ember megcsókol egy könyvet a tartalma fontossága miatt.

Kölcsönként kaftán nem melegít.

A kenyere megsült, a kancsója tele van.

Mindenki saját kalácsa alá kaparja a parazsat.

A "Nem, köszönöm" sok jó vajaskalácsot elszalaszt.

A kutya ugat, a karaván halad.

Változtass magadon és a szerencse is változtatni fog rajtad.

Aki jótékonytságot vet, barátságot arat.

Aki fecseg neked, fecseg rólad is.

A fecsegő a legnagyobb bolond a világon.

Ó teve, melyik végtagod egyenes?

Bár tevére hágott, megharapták a kutyák.

Mikor a teve szalmát akar, kinyújtja a nyakát.

A teve olcsó lenne, ha nem lenne a nyaka körül díszítés.

Több jót tesz egy jókedvű arc, mint egy nagylekű kéz.

Minél szentebb a város, annál gonoszabbak polgárai.

A városokban a bűn könnyen elrejtőzik.

Légy udvarias mindenkihez, barátságos sokakhoz, bizalmas kevesekhez.

Inkább veszekedjünk a barátainkkal, mintsem túl sokáig barátságosak legyünk ellenségünkkel.

Több háborút okozott már egyetlen szó.

Mire jó a szem, ha a fejben sötétség uralkodik?

Nem lehet jó az az orvos, aki még sohasem volt beteg.

Ha valaki csikorgatja a fogát, attól még nem lesz tele a hasa.

Ne számold azokat a napokat, amelyek soha nem lehetnek a tieid.

Ha meghalsz, nővéred könnyei idővel felszáradnak, özvegyed más karjában abbahagyja a sírást, de anyád haláláig gyászolni fog.

Ingyen kel át a tengeren, és a kapitány feleségére kacsingat.

A vak macska is sóvárog egér után.

Az élet örömei: kása, leves és a férjnek háttal számár, melyet a felesége vezet.

Ne nevesd ki azt, akinek gyér a szakálla, ha neked nincs is.

Csak akkor kiáltott az őrségért, miután megerőszakolták.

Köss üzletet azelőtt, hogy szántani indulnál.

Versenyezz, ne irigykedj.

A részeg ember ok nélkül nevet.

A gonosz emberek felismerik egymást.

Azt mondták a tevmadárnak (= strucc): "Vidd!" Azt válaszolta: "Nem tudom, mert madár vagyok". Azt mondták neki: "Repülj!" Azt felelte: "Nem tudok, mert teve vagyok".

Ha a dolgokat nem tudod megragadni a fejüknél fogva, akkor ragadd meg őket a farkuknál fogva.

Ha szerencsétlenségedre a koldulás jutott neked, akkor csak a legnagyobb kapukon kopogtass.

Ha sarat vágsz a falhoz, akkor is nyomot hagy, ha nem tapad meg rajta.

Járj a régi cipődben, amíg istentől nem kapsz másikat.

A mohóság csökkenti annak az értékét, amit sikerült összeszednünk.

A gazdagok felfedik rossz tulajdonságikat, a szegények titkolják.

Ne vágasd ki azt a fát, amely árnyékot ad neked.

A délibáb miatt ne locsold szét a vizet, amit magaddal vittél az útra.

A kaméleon addig nem hagyja el a fát, míg nincs másik.

A száraz nádnak nincs szüksége a tűz társaságára.

Hamar elkapják azt az egeret, amelyiknek csak egy lyuka van.

Akinek nincs pénze, nincsenek barátai.

A harag méreggel kezdődik, és megbánással végződik.

A gondoskodás nem tehet semmit a sors ellen.

A szépség hatalom.

A bánatot öröm követi.

Dobd a tóba, és egy hallal a szájában fog felbukkani.

Ha halotti leplekkel kereskednék, nem halna meg senki.

A tömeg kellős közepén adott tanács felháborító.

A tapasztalat nyelve mondja ki a legnagyobb igazságot.

Élj azzal, aki imádkozik, és te is imádkozni fogsz, élj azzal, aki énekel, és te is énekelni fogsz.

Inkább a láb csússzon meg, mint a toll.

Szolgák előtt ne fecsegy ki titkokat.

Rossz idők ellen a türelem az orvosság.

Akinek hosszú lába van, messzire jut.

Négy dolgot nem lehet visszavonni: a kimondott szót, a kilőtt nyilat, az isteni rendeletet és az elmúlt időt.

A szívesen látott vendég vendégszeretetet tanul.

Élj számár, míg a fű kisarjad.

A hideg megtanít szemet lopni.

Egy makrancos csikóból gyakran ragyogó ló lesz.

A legjobb még hátra van.

Az ember jellemét társai jelleméből ítélik meg.

Ha szamarat csinálsz magadból, ne panaszkodj, ha a hátadra telepednek.

A panaszkodás barátokat szül.

Kevés éték sok bajt előz meg.

Légy következetes: ha "egyet" mondasz, ne mondj "kettőt".

A rozsda elpusztítja a vasat, az irigység saját magát.

Kerüld a hiú reményeket - az elégedettség vagyont ér.

Kevéssel elégedettnék lenni - igazi boldogság.

Mikor a varjú a kalauzod, a kutyák dögteteméhez fog vezetni.

A kijavítás akkor jó, ha idejében történik.

Annak keresd a tanácsát, aki megríkat, és ne annak, aki megnevettet.

Addig nyútsd a lábad, amíg a takaród ér.

Aki meg akarja enni a magot, annak fel kell törnie a héját.

A kegyetlenség a gonoszok ereje.

Aki szereti a veszélyt, belepusztul.

A datolyapálma lábának a vízben, fejének a tűzben kell lennie.

Férjhez nem ment leánynak törött a szárnya.

Bármely halál könnyebb a kard általi halálnál.

Még egy kavicsot is fogadj el az adósodtól.

Ne lőjj festett őzre üvegnyíllal.

Nem mindennap lő a papa őzet.

Torz testben szép lélek lakozhat.

Légy alázatos a viselkedésedben és öltözhetsz olyan feltűnően, ahogy tetszik.

Aki hagy utódot, nem hal meg.

A sivatagban az ember elfelejt mindent, többé nem emlékszik semmire.

Állandó napsütés sivatagot csinál.

A sivatagban jobb a főtt répa a színezüstnél.

Van megkönnyebbülés a kétségbeesésben.

Mindenkinek van csepülője és hízelgője.

Nagy tálakban elférnek a kicsik.

Minden kutya ugat a kapunál.

A pórázon tartott kutya nem vadászik jól.

Jó emberekkel vándorló kutya megokosodik.

Ne kergesd el a kutyát, mielőtt tudnád, ki a gazdája.

A vadászkutyáknak össze van karmolva a pofájuk.

Aki kopog az ajtón, hallja a választ.

A kacsafiókái jó úszók.

A trágyadomb szép virágokat növeszt.

Semmi, csupán egy maroknyi por tölti be az ember szemét.

A tenger közepén kér port.

Gyakran költözz, mert az élet édessége a változásban van.

Nincs gyapjú olyan fehér, hogy a festék ne tudná feketére festeni.

Nem a hattyú dolga, hogy a sasfiókot énekelni tanítsa.

Nincsenek ketten a földön, akik mindenben egyetértenének.

Aki egyedül eszik, egyedül köhög.

Edd meg az ajándékodat és törd össze a tányért.

Hatvan foga is fáj annak, aki hallja a szomszédját enni, maga meg nem eszik semmit.

Fodor István

EGYIPTOMI ARAB KÖZMONDÁSOK

A szemelvények forrása: <http://www.afoldgomb.hu/2000-3-cikk2.html>

Elektronikus kiadás: Terebess Ázsia E-Tár

Aki egész évben hangyát gyűjt, tevét fog markába.

Végy el (homokszemeket) a dombból, s az összedől. (= Sok kicsi sokra megy.)

Dobd be a folyóba, s szájában hallal bukkan fel.

Vízhordó emberek fertályában árul vizet.

Én az egyik vádiban, te a másikban vagy. (vádi = kiszáradt folyómeder)

A majom anyja szemében gazella.

A galacsinhajtó bogár úr a házában (vagy "a kutya saját házában szultán", esetleg "a kutya saját házában oroszlán".)

Ha szeret a kígyó, tekerd nyakad köré.

A törökök kiemelten szerepelnek a közmondásokban úgy, mint úzok (a közmondások legrégebbi rétegében), tatárok, megszálló katonák (gindik), agák (eunuchok). Ez a közel négyszáz éves török jelenlét eredménye:

Mindaz, amit a törököktől szolgálataidért kapsz, verés; - inkább a törökök zsarnoksága, mint a beduinok igazsága; - kávéra a bismilláh (Allah nevében) **az aga zsebéből jön** (csak a szokásos áldást mondja, de nem fizet);

- mint a dagadt aga
(eunuch)

**,
nincs benne semmi, csak a bajsza**
(azt hiszi, fontossága a bajuszban van);

- Olyan, mint a hivatalát vesztett török, azt imádja, aki alkalmazza; - ha nem ismerném az

anyádat és az apádat, azt mondanám, hogy a törökök neveltek; - senki sem mondja: gindi

(török katona)

fedd el a szakállad

(ki mer tanácsot adni neki)

! - A török koldus éhezik, de azt mondja, nincs szüksége semmire.

A fenti nyolc közmondásból mindössze egyetlen egy, az utolsó jellemzi pozitívan a törököket. Igaz, ez is csak a koldussal kapcsolatban. A megszálló megszálló, mégha azonos hiten is van a megszállottakkal.

Már az arab hódítás (641) előtt is éltek zsidók Egyiptomban. A róluk szóló közmondások sem hízelgőbbek:

Sóherebb, mint a zsidó szombaton (akiknél szombaton tilos minden tevékenység); - **jobban tönkrement, mint a zsidó szombaton; - a mi urunk Mózes meghalt, az étel finom, ide vele!**
- olyan mint a zsidó mauzóleum: fehér, de kevés kegyesség van benne; - mint a zsidó szegények: sem evilág, sem túlvilág

(az osztályrészük).

De nem járnak jobban a núbiaiak sem, mert ők a közmondás szerint fecsegők, elillanók, azaz angolosan távoznak, s különben is kevés jó van bennük:

Mint a núbiaiak, fecsegnek, s egy hallgat; - elment vizelni, s elutazott, mint a núbiaiak; - minden jó, ami Núbiából jó, kivéve a férfiakat és a szelet.

A gadzsari vagy núri vagy navvar néven emlegetett cigányokat olyanoknak tartják, akik előtt semminek sincs értéke: **elment a cigány, s itt maradt az összetört víztároló.**

Rettegést, félelmet váltanak ki: **a cigányasszony szomszédai úrnője** (rettegnek nyelvétől, s hallgatását hízélgéssel igyekeznek megnyerni).

A cigány az egyiptomi közmondásokban a hitvány ember szinonimája:

minden sikátorban vannak cigányok.

A Nílus-deltában fekvő Damanhúrbán élők az átlag egyiptomi szerint a legravaszabbak az egész országban. A cigányokat persze kevésbé vigasztalja, hogy a közmondás szerint: **inkább ezer núri cigány, mint egy damanhúri.**

Bár a lakosság 10-15%-a kopt, mindössze egy, igaz nem túl hízélgő közmondás szól róluk: **a kopt kétszínűség nélkül olyan, mint a fa gyümölcs nélkül.**

Jóllehet a magyarokat nagy földrajzi távolság választja el Egyiptomtól, mégis több közmondás is foglalkozik velük - velünk. A magyar aranypénz kereskedelem útján ismert volt Egyiptomban, s közmondás lett belőle, mely így hangzik:

Játssz a magyarral (azaz a magyar aranypénzzel), **amikor velencei aranypénzt nyersz.**

Az 1516-1517-ben Egyiptomot elfoglaló oszmán-török seregben magyar zsoldos katonák is szolgáltak, akik később Dél-Egyiptomban török helyőrségbe kerültek. Feltételezett leszármazottaik a magyaráb-ok (magyar törzsbeliek). A núbiai lakosság körében három arab nyelvű közmondás is született róluk; nyakasságukról, akkor még keresztény voltukról és eltérő öltözködésükről:

A magyar feje kemény, mint a kő; - a magyar nem mecsetben imádkozik; - a magyar kalpagot visel (tehát nem turbánt!).

A többségében muszlim lakosság körében viszonylag kevés közmondás él a keresztényekről. Például: **aki keresztény kenyerét eszi, kardja mér rá csapást; - inkább zsidók és keresztények, mint a sikátorban lakók** (mondja az, aki titkát megőrizni akarja); - **a keresztény házasságban csak a halál jelenti a válást** (a muszlim ugyanis tanúk előtt háromszor kijelenti, hogy "elválok tőled", s a hagyományos jog szerint a válás azonmód meg is történt).

A városokban letelepültek és a még nomadizáló beduinok viszonya ősidők óta nem felhőtlen, hiszen kevés a megművelhető terület, a települések túlnépesedettek, így a betelepülni szándékozó beduinokat nem szívesen látják. Ezt legtömörebben az alábbi közmondás fejezi ki: **engedd be a beduint, behozza a tevéjét is.**

A pusztai arab, a beduin a városlakók szemében tudatlan, nem tud két dolog között különbséget tenni, ezt fejezi ki, a **"beduinoknak minden szappan"** közmondás. Arról, aki gyenge, de nagy szájhős az a közmondás járja, hogy olyan, mint **"a beduinok kutyája, csahol, de félig bent van a nyeregáskában"**. Viszont az a közmondás, hogy **"a beduinok tudják, milyen út vezet a vízhez"**, elismeri hogy a sivatag kiváló ismerője.

Néhány szomszédokkal kapcsolatos közmondás:

Szomszédot vásárolj, mielőtt házat veszel; - előbb a szomszéd, s azután a ház; - tégy jót mindenkivel, akkor is ha megérdemli, akkor is ha nem; - ha a szomszédod ellened van, akkor is szomszédod, inkább a házad ajtaját helyezz máshová; - szomszédod előtted, szomszédod mögötted, ha nem látja az arcod, látja a tarkód; - ha szomszédod borotválkozik, szappanozz te is!

A rokonsággal kapcsolatos közmondások nagyon ellentmondásosak! A legrövidebb közmondás, mely szerint **"a rokonok skorpiók"**, nem igényel különösebb magyarázatot. De a következő sem: **"a rokonokkal való ellenségeskedés olyan, mint a skorpiócsípés"**.

A házassággal kapcsolatban sok, pozitív és negatív előjelű közmondás forog közszájon. Íme néhány:

Unokafivéremhez megyek nőül, még ha ruhám ujjával kell is takaróznom (mert szegény!);
- aki fél unokahúgától, annak nem születik tőle gyermeke
(gyakori az unokatestvérek közötti házasság).

Az ellenkezője így hangzik:

Jobb ólból házasodni, mint rokonnal; - kunyhóból házasodj, ne rokonnal.

További figyelemre méltó közmondások a házassággal kapcsolatban:

Aki két nőt vesz feleségül, vagy sikeres vagy élvhajász; - két nő férje minden éjjel vőlegény (az iszlám megengedi a többnejűséget); **- szeretőd ne vedd el, elvált nejed ne fogadd vissza; - inkább a férjem pokla, mint apám mennyországa; de: inkább a rokon pokla, mint idegen mennyországa; - sutban ülni jobb, mint a megbánt házasság; - olyan férjet válassz, aki éjjel mezőőr, nappal napszámos** (azaz soha sincs otthon);
- vedd feleségül a jó leányt, még ha olyan szegény is, hogy gyékényen ül (a gazdag leány szőnyegen ül);
- a férfi és felesége olyan, mint a sír és az ott történő dolgok (egymás titkát megőrzik).

Végül álljon itt egy olyan közmondás, melyet a nők a férjük értékéről mondanak: **a férfi ékszer, értéke van, még ha összetörik is** (ezt az elszegényedett férjre mondják).

A vejek válogathatnak, hogy anyósukkal kapcsolatban melyik közmondás kedvükre való:

A víz és a tűz a házban kedvesebb nekem, mint az anyósom; - anyósom zsémbes, azt mondják, válj el a feleségedtől; - fogd vissza magad anyósom, ez csak rám és a feleségemre tartozik; de: anyósod kezét csókold meg, ne a feleségedét.

A trachoma nagyon elterjedt szembetegség, mely gyakran vaksághoz vezet. Így nagyon sok közmondás született a vakokkal kapcsolatban:

Vak, de pénzváltó; - vak, de csillagjós; - vak, de látótól lop; - vak, de a mezőgazdasági munkások felügyelője; - vak, de pálmák között vágat; - a vak azt mondta a félszeműnek, hogy a vakok pohara keserű, az azt válaszolta, hogy a hír felét ismeri; - a vak is nyer a dobókockán.

Addig röpköd vissza a légy, míg beleesik a mézbe.

A szerencsétlen még a pacalban is talál csontot.

Minden szakállnak megvan a fésűje; minden bajusznak van ollója.

Éjjeli beszéd vajjal van kenve, mely reggel elolvad.

Akinek üvegből van a háza, az ne dobáljon kővel.

A kutya nem harap testvére fülébe.

Senki sem mondja, hogy keserű a méze.

Kapd el a macskát, a galambdúc kulcsát.

Egy ötösért hagyma, hagyma egy ötösért.

A trágya ellenáll az esőhullámoknak; a kecskebogyó dacol a széllel.

Az állatot füléről, az embert nyelvéről lehet megismerni.

Forró temetés, a halott kutya. (= Sok húhó semmiért)

Ha barátod méz is, el ne nyald mindet.

Aki nem tud táncolni, azt mondja, hogy hepehupás a talaj.

Ha a száj csukva, nem repül bele a légy.

Jobb egy sáska a tenyérben, mint száz a levegőben.

Egyik nap méz, a másik nap hagyma.

Táncolj a majomnak, ha országában vagy.

Ha valaki naponta száz fonalat fon, egy év múlva gyapjú köpenye lesz.

